

13-BOB. YeR EGALARI, YeRDAN FOYDALANUVChILAR, YeR UChASTKALARI IJARACHILARIGA VA MULKDORLARIGA YeTKAZILGAN ZARAR HAMDA QISHLOQ XO‘JALIGI VA O‘RMON XO‘JALIGI ISHLAB ChIQARISHI NOBUDGARCHILIKLARINING O‘RNINI QOPLASH

86-modda. Yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalari ijarachilariga va mulkdorlariga yetkazilgan zarar o‘rnini qoplash

Yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalari ijarachilariga va mulkdorlariga yetkazilgan zararining o‘rni (shu jumladan boy berilgan foyda) quyidagi hollarda to‘la hajmda qoplanishi kerak:

yerlar olib qo‘yilgan, qayta sotib olingan yoki vaqtincha egallab turilganda;

suvni muhofaza qilish zonalari, qirg‘oqbo‘yi mintaqalari, suv ob‘yektlarining sanitariya muhofazasi zonalari, yer usti va yer osti suvlarining hosil bo‘lish zonalari, kurort tabiiy hududlar zonalari, davlat biosfera rezervatlari zonalari, davlat qo‘riqxonalar, buyurtma qo‘riqxonalar, davlat tabiat yodgorliklari, moddiy madaniy meros ob‘yektlari, suv tashlamalari, yo‘llar, truboprovodlar, aloqa va elektr uzatish liniyalari atrofida muhofaza zonalari belgilanishi munosabati bilan ularning huquqlari cheklanganda;

(86-modda birinchi qismining uchinchi xatboshisi O‘zbekiston Respublikasining 2011 yil 4 yanvardagi O‘RQ-278-sonli [Qonuni](#) tahririda — O‘R QHT, 2011 y., 1-2-son, 1-modda)

suv havzalari, kanallar, kollektorlar, shuningdek qishloq xo‘jaligi ekinlari va dov-daraxtlar uchun zararli moddalar chiqaradigan boshqa ob‘yektlar qurish va ulardan foydalanishning ta‘siri hamda yuridik va jismoniy shaxslarning hosil kamayishiga va qishloq xo‘jaligi mahsulotining sifati

yomonlashuviga olib boradigan boshqa xatti-harakatlari oqibatida yerlarning sifati yomonlashgan taqdirda.

Zararning o'rnini olib qo'yilayotgan yer uchastkalari ajratib beriladigan korxonalar, muassasalar va tashkilotlar tomonidan, shuningdek faoliyati yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalari ijarachilari va mulkdorlarining huquqlari cheklanishiga yoki yaqin atrofdagi yerlarning sifati yomonlashuviga olib borgan korxonalar, muassasalar va tashkilotlar tomonidan qonun hujjatlarida belgilangan tartibda qoplanadi.

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 25 maydagi 146-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlariga yetkazilgan zararlar, qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklariga, shuningdek, yerlarning qishloq xo'jaligi muomalasidan chiqishiga sabab bo'lgan hollarda yetkazilgan zarar o'rnini qoplash tartibi to'g'risida»gi nizomning [I, II bo'limlari](#), Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 16 noyabrda 911-son qarori bilan tasdiqlangan «Yer uchastkalari olib qo'yilishi va olib qo'yilayotgan yer uchastkasida joylashgan ko'chmas mulk ob'yektlari mulkdorlariga kompensasiya berish tartibi to'g'risida»gi [nizom](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 2006 yil 3 fevraldagi 3-sonli «Yer kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida»gi qarori 6-bandining [o'ninchi xatboshisi](#), [19-bandi](#).

87-modda. Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rnini qoplash

Qishloq xo'jaligi va o'rmon yerlarini, shu jumladan jismoniy shaxslar egaligidagi va foydalanishidagi qishloq xo'jaligi yerlarini qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligini yuritish bilan bog'liq bo'lmagan maqsadlarda foydalanish uchun olib

qo'yish, yer egalari, yerdan foydalanuvchilar va ijarachilarning huquqlari cheklanishi yoki korxonalar, muassasalar va tashkilotlar faoliyatining ta'siri oqibatida yerlarning sifati yomonlashuvi tufayli qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rni ushbu Kodeksning [86-moddasida](#) nazarda tutilgan zararlar o'rnini qoplashdan tashqari qoplanadi.

Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishining nobudgarchiliklari quyidagilar tomonidan qoplanadi:

qishloq va o'rmon xo'jaligini yuritish bilan bog'liq bo'lmagan ehtiyojlar uchun olib qo'yilayotgan qishloq xo'jaligi va o'rmon yerlari ajratib beriladigan yuridik va jismoniy shaxslar;

yerlarini qishloq xo'jaligi va o'rmon yerlari oborotidan chiqarib yoki u qadar qiymatga ega bo'lmagan yerlar qatoriga o'tkazgan holda ob'yektlari atrofiga muhofaza, sanitariya va ihotat zonalarini o'rnatiladigan yuridik va jismoniy shaxslar.

Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rni quyidagi hollarda qoplanmaydi:

yer uchastkalari yakka tartibdagi va ko'p kvartirali uylar qurish hamda ularni obodonlashtirish uchun olib qo'yilganda;

yer uchastkalari dafn etish joylarini tashkil qilish uchun, davlat ta'lim va davolash muassasalari, internatlar, bolalar uylari qurish uchun olib qo'yilganda;

yer uchastkalari suv xo'jaligiga meliorativ ob'yektlar va gidrotexnik inshootlar qurilishi uchun ajratilganda;

yer uchastkalari muhofaza etiladigan tabiiy hududlar tashkil etish uchun berilganda;

yer uchastkalari mudofaa ehtiyojlari uchun olib qo'yilganda;

yer uchastkalari O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasini jihozlash ehtiyojlari uchun olib qo'yilganda.

(87-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O'RQ-487-sonli [Qonuni](#)

tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

Qonunlarda va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlarida yuridik va jismoniy shaxslar qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishining nobudgarchiliklarini qoplashdan ozod qilinadigan o'zga hollar ham belgilanishi mumkin.

(87-moddaning to'rtinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O'RQ-487-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining qoplanishi lozim bo'lgan o'rni miqdori va uni aniqlash tartibi qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

Qarang: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 25 maydagi 146-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlarining ko'rgan zararlarini, shuningdek qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rnini qoplash tartibi to'g'risida»gi nizomning I, III bo'limlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 2006 yil 3 fevraldagi 3-sonli «Yer kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida»gi qarorining 19-bandi.

88-modda. Qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rnini qoplash tartibida tushadigan mablag'lardan foydalanish

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rnini qoplash tartibida tushadigan mablag'lardan quyidagi mo'ljallangan maqsadga ko'ra foydalaniladi:

yangi yerlarni o'zlashtirish va sug'oriladigan yerlarni kompleks rekonstruksiya qilish;

tuproq hosildorligini oshirish, qishloq xo'jalik yerlaridan oqilona foydalanish va ularni muhofaza qilish bo'yicha davlat dasturlarini ishlab chiqish hamda amalga oshirish;

kollektor-drenaj tarmoqlarini qurish va qayta qurish, sug'oriladigan yerlarni kapital rejalashtirish hamda ularning suv bilan ta'minlanish darajasini oshirish;

pichanzorlar va yaylovlarni tubdan yaxshilash;

yer tuzish, yer kadastri, yer monitoringi va tuproq jihatidan izlanishlar olib borish bo'yicha loyiha hujjatlarini hamda boshqa hujjatlarni tayyorlash yoki tuzatish;

avtomatlashtirilgan yer-axborot tizimlarini yaratish.

Ushbu moddaning birinchi qismida ko'rsatilgan mablag'lardan viloyat hokimining qaroriga binoan qishloq xo'jaligi mahsuloti yetishtirishni ko'paytirishga, qishloq xo'jalik yerlaridan samarali foydalanish va ularni muhofaza qilishga qaratilgan boshqa tadbirlarni amalga oshirishda ham foydalanilishi mumkin.

O'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklarining o'rnini qoplash tartibida tushadigan mablag'lar alohida hisobga olib boriladi hamda ulardan o'rmonlar va o'rmon mevali daraxtzorlarni barpo etish va tiklash, qumli yerlar, suv havzalari hamda daryolarning qirg'oq bo'yi mintaqalarida daraxtzorlar barpo etish, shuningdek o'rmon yerlari holatini yaxshilashga qaratilgan boshqa tadbirlarni amalga oshirish uchun foydalaniladi.

(88-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 24 iyuldagi O'RQ-487-sonli Qonuni tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.07.2018 y., 03/18/487/1569-son)

